Θα λέω θάλασσα…

Βλέπεις, Πέτρο; Φίλοι, συνοδοιπόροι και μαθητές σου μιλούν εδώ για σένα, για το νόημα της ζωής και της πορείας τους. Αναστοχάζονται, γράφουν, συνομιλούν τιμώντας σε. Συνυφαίνουν όλοι μαζί μια ιστορία που έχει μέσα την επιστήμη, την τέχνη, την κοινωνία… το ταξίδι της ζωής.

Καλούμαι και εγώ κάτι να πω. Τι να πω; Πώς να μιλήσω; Νόημα; Ποιο το νόημα; Συγχώρα με… είναι πάνω από τις δυνάμεις μου τούτη την ώρα… Τα λόγια του συντοπίτη μας στην Πάρο και η λατρεία σου για τη θάλασσα με βοηθούν…

Κυριακή

«Έννοια σου και δεν θα σε ξεχάσω,

θα σε σκέφτομαι μικραίνοντας για χάρη σου αποστάσεις και γεφυρώνοντας ρήγματα.

Κι αν είναι να πω κάτι, θα λέω «θάλασσα» φωναχτά, εννοώντας αυτήν εδώ τη μικρή της ζωής μου, έτσι που να γίνεται λιγότερος και για σένα ο φόβος του αδυσώπητου, να γεμίζεις με γαλάζιο ειρήνης, και να με σκέφτεσαι στην ακτή να μαζεύω για χάρη σου κοχύλια και βότσαλα.

Κι αν είναι να ευχηθώ, θα λέω «ζήσε» με όσον θησαυρό πραότητας κέρδισες απ' τις απανωτές τρικυμίες.»

(Χρίστος Γεωργούσης)

Εν αρχή ην… ο Διάλογος: Ένα εισαγωγικό σημείωμα συν δημιουργείται

o Μου δίνει μεγάλη χαρά, Κώστα, που τόσοι φίλοι, συνομιλητές, μαθητές και συνοδοιπόροι του Πέτρου ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας[1] και συμβάλανε στο ειδικό αυτό τεύχος του Μεταλόγου αφιερωμένο στη μνήμη του.

Το αποτέλεσμα που όλα μαζί - κείμενα και βίντεο - συνθέτουν είναι πολύ πλούσιο και μεστό.

o Και εγώ χαίρομαι με αυτό. Βλέπω πως αναδύεται κάτι μεγαλύτερο ως σύνολο. Ξαφνιάστηκα με το ότι, όσο επικοινωνούσαμε με τους συγγραφείς και κείνους που έδωσαν συνέντευξη, μας έλεγαν πόσο ενδιαφέρουσα και χρήσιμη διεργασία ήταν για τους ίδιους και για τις ίδιες να αναστοχαστούν πάνω στο θέμα του νοήματος.

o Με ζέστανε που οι συμμετέχοντες το χάρηκαν τόσο. Βλέποντας αυτό που θα μοιραστούμε τώρα με τους αναγνώστες του *Μεταλόγου*, έχω την αίσθηση ότι καλά κάναμε - ήταν σοφό - που δεν ζητήσαμε οι άνθρωποι να «μιλήσουν για τον Πέτρο Πολυχρόνη». Δεν μοιάζει να ταίριαζε κάτι τέτοιο σε εκείνον. Ενώ το 'νόημα' ήταν ένα θέμα που ήταν τόσο κοντά στον Πέτρο ως άνθρωπο και ως επιστήμονα και δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι πιο ταιριαστό γι' αυτόν. Ξέρεις, από τη δεκαετία του 70, ένα από αυτά που τον είχε παρακινήσει να αναζητήσει τους Βασιλείου, ήταν το βιβλίο του Βίκτορ Φρανκλ, «Το νόημα της ζωής».

o Και τελικά φαίνεται ότι, με έναν τρόπο αυθόρμητο και διαλεκτικό, οι άνθρωποι μίλησαν τόσο για το προσωπικό τους νόημα όσο και για το τι έκανε νόημα στη σχέση τους με τον Πέτρο Πολύχρονη.

o Αλήθεια είναι αυτό. Σαν να έδωσε μία ευκαιρία αναστοχασμού σε όλους μας. Πώς αποτυπώνει όμως τώρα κάνεις με τον γραμμικό λόγο - σε ένα εισαγωγικό σημείωμα - τόσα νοήματα, τόσες συνδέσεις, όλο αυτόν τον πλούτο των εμπειριών; Ας προσπαθήσουμε να τα βάλουμε κοντά-κοντά, και να αφουγκραστούμε τι αναδύεται από τη ροή…

o Ας «ακούσουμε» τι έχει να μας πει…

o Βάζοντάς τα λοιπόν δίπλα δίπλα, και ψηλαφώντας την ουσία κάθε συνεισφοράς με τη σειρά που εμφανίζεται, θα βγάλουμε τα «συναγόμενα», αξιοποιώντας έτσι τον τρόπο που στο ΑΚΜΑ προσεγγίζουμε την κατανόηση μιας διεργασίας συνδημιουργίας.

Η Διεργασία

Ακούμε ότι …

… η αναπόληση του Πέτρου και η εστίαση στο Νόημα μας προσκαλεί να βουτήξουμε μέσα μας και, με τη βοήθεια της μουσικής και της θάλασσας (Θανάσης Δρίτσας) που τόσο αγαπούσε, να αρχίσει το ταξίδι και το μοίρασμα. Με αυτή την αίσθηση, αν

[1] Πατήστε **εδώ** για την αρχική πρόσκληση συμμετοχής.

φανταστούμε μία συζήτηση του Πολυχρόνη και του Bateson, αναδεικνύεται πως το ιερό κατοικεί στη σύνδεση και στη σχέση (Φανή Τριανταφύλλου). Έτσι, το νόημα και το ιερό βρίσκεται στην αγάπη για τον Άνθρωπο και στον χώρο που αφήνουμε εμείς να συναντηθούμε με τον διαφορετικό άλλον (Κατερίνα Πολυχρόνη).

Το ιερό της αγάπης για τον άνθρωπο και η σχέση, εξάλλου, είναι βάση για τη συστημική επιστημολογία (Αλέξης Μπράιλας). Κοιτώντας με αυτόν τον φακό ως θεραπευτής και ως άνθρωπος, βιώνεις ευγνωμοσύνη για τη διεργασία της ζωής (Hans Christian Michaelsen). Τότε καταλαβαίνει κανείς ότι, όταν συνθέτει τις προσωπικές και θεωρητικές εμπειρίες του – με όσες εναρμονίσεις και αντιφάσεις ενέχει αυτό – δυναμώνει, και βρίσκει νέο ευρύτερο νόημα στο να προσφέρει (Φρόσω Μουρελή), επιβεβαιώνοντας ότι η θεραπεία και η εκπαίδευση είναι και κοινωνικοπολιτική πράξη (Jim Wilson).

Το προσωπικό νόημα ανανεώνεται μέσα σε ένα συνεχή διάλογο, πολλαπλών κατευθύνσεων, διαφορετικών γενεών στα διαφορετικά επίπεδα ανήκειν μας. (Μίνα Τοδούλου). Μοιάζει το νόημα να μην βρίσκεται στο «νησί» αλλά σε ένα ταξίδι αναζήτησης με συνοδοιπόρους (Κώστας Παπαχριστόπουλος), κατά το οποίο συνδέεσαι και, με σεβασμό στη διεργασία, αναδύονται δημιουργικές μετακινήσεις (Αλεξία Κλεισούρα, Λυκούργος Καρατζαφέρης). Γίνεσαι "θεραπευτής – κηπουρός", αξιοποιείς αρχές που έχουν πρωτίστως νόημα για σένα (Umberta Telfener) και ανοίγεις χώρο για ανάπτυξη με τους θεραπευόμενούς σου. Με αυτόν τον τρόπο βιώνεις στιγμές «συστημικής ανάτασης» (Karl Tomm). Όμως, αυτό προϋποθέτει ότι αναλάμβάνεις το ρίσκο να βγεις έξω από τις κοινωνικές συμβάσεις και να μοιραστείς την αλήθεια σου (Maurizio Andolfi).

Όλη η πορεία σου αυτή σε γεμίζει ταπεινότητα και ευγνωμοσύνη για όσους σε βοήθησαν στο διάβα σου και είσαι έτοιμος να προσφέρεις πίσω (James Furrow). Έτσι, με τη ζεστασιά της αγάπης όσων σε στήριξαν, τολμάς να καινοτομήσεις (Βαρβάρα Σαλαβού) και να επαναπροσδιορίσεις την ταυτότητά σου ως «ειδικός» σε ένα κόσμο όλο αλλαγές και προκλήσεις (Δημήτρης Αναγνωστόπουλος).

Αυτή η διεργασία νοηματοδότησης είναι ένας ουσιώδης ακτιβισμός. Μας φέρνει αντιμέτωπους με τα μεγάλα προβλήματα του κόσμου (Phil Kearny) για τα οποία χρειάζεται να αναζητούμε συναγωνιστές και συνομιλητές (Σάκης Κουρουζίδης) και μαζί να προσεγγίζουμε τα ευρύτερα κοινωνικοπολιτικά συστήματα και τα μοτίβα που ενώνουν (Χαρίδημος Τσούκας). Μόνο έτσι μπορούμε να προσφέρουμε σε όποιο χώρο βρεθούμε ως λειτουργοί (Γιώργος Μόσχος), τολμώντας διαχρονικά τομές (Peter Stratton & Helga Hanks) και κάνοντας πράξη τη βαθιά δημοκρατική πεποίθηση ότι το προσωπικό είναι πολιτικό και το νόημα της διεργασίας της ζωής μας συμπεριλαμβάνει όλους και όλα. (Αλεξάνδρα Βασιλείου, Λίλη Βασιλείου, Λένα Ασλανίδου).

Τελικά, κάθε μετάλογος από την απώλεια δικού μας ανθρώπου - μέσα από μία διεργασία σύνδεσης και νέας νοηματοδότησης - σπέρνει νέα ζωή και νέους προλόγους (Διονύσης Σακκάς).

Η εμπειρία μας…

Ήταν μεγάλη χαρά για τους δυο μας, ως προσκεκλημένους εκ μέρους του ΑΚΜΑ επίτιμους επιμελητές, και μεγάλη συγκίνηση για μένα, ως σύντροφο ζωής του Πέτρου, να συμβάλουμε στην παραγωγή του παρόντος τεύχους του *Μεταλόγου*, του περιοδικού που και εκείνος βαθιά και διαχρονικά εκτιμούσε.

Είναι για εμάς συγκινητικός ο τρόπος που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας άνθρωποι και του τόπου μας και του εξωτερικού και ευχαριστούμε με την καρδιά μας τον καθένα και την καθεμία.

Κάθε μοίρασμα - κείμενο, βίντεο - αποτελούσε μια ευτυχή στιγμή για μας, αφού, όπως άλλωστε ο ίδιος ο Πέτρος έλεγε, «*ευτυχία… δεν είναι προσωπικό επίτευγμα ή ατομική δεξιότητα, μα ακριβώς προϊόν και αποτέλεσμα της διεργασίας με την οποία νιώθει κανείς ενωμένος και συνδεδεμένος όχι μόνο με τους άλλους,* αλλά και με τον κόσμο.» [2]

Έτσι αναδύθηκε ένα τεύχος-υφάδι με νήματα την προσωπική νοηματοδότηση, τη συστημική επιστημολογία και θεραπεία, το κοινωνικό γίγνεσθαι και τον ακτιβισμό. Μας συνόδευσε στο συνδημιούργημα αυτό και η τέχνη – η ζωγραφική, η φωτογραφία και, βέβαια, η μουσική – που βρίσκεται στην ενότητα 'Μετάλογος και Τέχνη'.

Για εμάς, έχει νόημα ότι συμβάλαμε στο να υπάρχει μια παρακαταθήκη κειμένων και βίντεο στα οποία μπορεί κανείς να ανατρέχει διαχρονικά, να γνωρίζει τον Πέτρο Πολυχρόνη και να γεύεται τη σημασία που εκείνος έδινε στο να αναζητά και να κατοικεί ο Άνθρωπος το προσωπικό του νόημα – πάντα συνδεδεμένος με τους γύρω του.

Σε αυτό το ταξίδι η Φανή Τριανταφύλλου, με την ακαταπόνητη προσφορά της, τη θετική και δημιουργική διάθεση και σκέψη καθώς και τη ζεστή της καρδιά ήταν μία σύντροφος που το μοίρασμα μαζί της είχε νόημα, δύναμη και χαρά. Καταθέτουμε τη βαθιά μας ευγνωμοσύνη, αμέριστη εκτίμηση και αγάπη. Η Φανή και η ομάδα του *Μεταλόγου* αφήνουν ένα βαθύ αποτύπωμα στο γίγνεσθαι της συστημικής θεραπείας και εκπαίδευσης στη χώρα μας που όλοι μας καλούμαστε να υποστηρίξουμε.

Να μας έχει η ζωή καλά … πάντα να ανταμώνουμε…

Κυριακή Πολυχρόνη και Κώστας Παπαχριστόπουλος, Οκτώβριος 2022.

[2] Επίμετρο για το βιβλίο «Κρίση και Μετασχηματισμοί: Δέκα διάλογοι για το νόημα, την (ψυχο)θεραπεία και τη ζωή», Επιμέλεια Ηλίας Γκότσης, Αθήνα: Εκδόσεις Αρμός.